

tic, acest teatru, doar uneori sentimentalizat, cu intruzii sămănătoriste și geode de naturalism, e o mărturie și, deoptrivă, un argument modern de critică socială. E adevărat că intervenția directă a autorului destructurăază uneori fapăturile dramatice și innămolește cursul acțiunii. Dar, în atare cazuri, de sub scufia dramaturgului apare capul leonin al gazetarului, și unele dintre prelungile monologuri nu sînt altceva decît fieroase ori învâpăiate articole, ce nu s-au mai lăsat închingate dramatic.

Vina de dramaturg a lui N. D. Cocca e vizibilă mai ales în scenele de înfruntare, acolo unde se ciocnesc *principiile* morale, unde turpitudinea e pusă la zid. Iar satira, glacială sau hohotitoare, e dominantă cînd lovește în cei ce terfelesc principiile, și se joacă, prosteste sau criminal, cu viețile altora. Lista de nume e savuroasă, în felul ei, n-o gădesc deloc „rudimentară“, cum zicea un confrate, e pe linia lui Alecsandri-Caragiale-Muşatescu : Toto, Roro, Adorel, Fanfan, Prințul Pehlivan, Excelența Sa H. A. Halere, ministrul casei regale, Bebe, Coca, Tușca Hop (artistă), Desdemona Covrig, George Simbrie...

Nejucate, nepublicate în timpul vieții autorului, unele nerevizuite, cu episoade încă nefinisate, aceste piese sînt, totuși,

ispititoare propuneri de spectacole. Au adevăr, robustețe, culoare. Scrise în perioade dificile, au fost mereu îndepărtate de scenă. Scriitorul încerca neconștient să le dăruiască spectatorilor, dar se vedea împiedicat de toți cei ce erau chemați să-l sprijine. A lăsat și mărturisiri dureroase despre acest efort tantic. Neputînd să provoace măcar o dezbatere deschisă asupra manuscrisului *Sub coasa morții*, scria (în 1943) : „Împrejurările actuale sînt altele decît cele pe care le implică libera discuție a unei probleme“.

Nu sînt de acord cu afirmația colegului George Gană (autorul unui articol din „Teatrul“ nr. 12/1973) că piesele n-ar putea suscita interes azi. Ar fi drept, ar fi necesar și justificat, ca dramaturgia lui N. D. Cocca să intre în sfera de atenție activă a teatrului românesc actual. Din rațiuni efective, nu pentru compensație întîrziată, cu omagiu reconstituit. Evident, cu preocuparea, adecvată, de a se elabora versiuni scenice, care să modeleze ceea ce n-a putut fi dus pînă la capăt, sau e încă doar adaos superfluu, ori asperitate întîmplătoare. La un centenar de atare însemnătate, scena s-ar cuveni să fie, în orice caz, prezentă, mai ales avînd cu ce.

Valentin SILVESTRU

NOTE

Datorii uitate

Iarăși trebuie să arătăm, cu tristețe, că excepționalele ediții și studii de folclor ale editurii *Minerva* nu se bucură de ecoul publicistic meritat. Recenzii de complezență, care nu pun în lumină tezaurul culturii populare, restituie, în mare parte, din colecții inedite. Truda culegerii pe teren, timp de mulți ani, transcrierea fidelă, aparatul critic fac, de mai multe decenii, gloria școlii folcloristice românești, de pe urma că-

reia beneficiază, din plin, și istoria teatrului. Poezia obiceiurilor tradiționale (colinde, cîntece de cunună etc.), poezia evenimentelor vieții (ceremonialul de nuntă, de înmormîntare) au fost de mult asimilate istoriei teatrului. Cu fiecare volum folcloric, adîncim, de fapt, perspectiva fenomenului spectacular popular. *Folclor din Maramureș* (în seria *Folclor din Transilvania* VI), *Orații de nuntă* culese de Ion Apostol Popescu de pe Valea Someșului, *Antologie de lirică populară românească* selectată din Arhiva Institutului de folclor (în mare parte inedită), retipărirea clasicelor *Materiale folcloristice* ale lui Gr. Tocilescu și C. N. Tașu, precum și volumul doi din *Studii de etnografie și*

folclor, semnate de savantul Romulus Vuia, sînt ultime apariții editoriale, care trebuie să stimuleze, de asemenea, teatrologul, dorința de a spori în studiile sale dovezile vechimii, atunci cînd discută originea teatrului românesc. De la primele mari corpusuri folclorice, inițiate, la finele veacului trecut, de Academia Română, și pînă azi, s-a adunat un material impresionant, care așteaptă să fie prelucrat creator într-o atît de necesară istorie a arhaicelor forme de spectacol la români. Ar rezulta — cum dovedesc studiile parțiale — bogate mărturii, prin arta roștirii și a jocului teatral, de continuitate și unitate națională.

I. N.